

občne ljudske šole pa se je cena znižala od 50 na 45 kr. — Vse slovenske knjige iz te zaloge smo v letošnjem „Učit. Tov.“ priobčili na str. 246 in 247. Gledé računíc opozarjamo, da so se v tekočem letu natisnile nove izdaje, ki se od prejšnjih nekoliko raz-

likujejo in sicer druga računica v 17. izdaji, tretja računica v 14. in četrta računica v 11. izdaji. Te imajo na naslovnem listu letnico 1890. Kakor smo v lani pogrešali, tako tudi letos pogrešamo slovenske izdaje pete računice za štiri- in večrazredne ljudske šole.

Naši dopisi.

Iz Sežane. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za sezanski okraj bode zborovalo v Nabrežini dne 2. vidotoka t. l. ob 10. uri dopoldne z nastopnim vzporedom:

1. Verificiranje zapisnika zadnjega zborovanja.
2. O pevskih predvajah v 1. šolskem letu.
3. Prostovoljno predavanje.
4. Poročilo o drugem občnem zboru „Zaveze“.
5. Nasveti.

Odbor.

Iz postojnskega okraja. Otium cum dignitate, počitek z dostojnostjo — kako malokaterim pač je dano uživati počitek z dostojnostjo, kako malo jih je, ki se morejo ozirati s ponosno samozavestjo in z veselo zadovoljnostjo na življenje polno zaslug in slavnih del! Res bi se visoka starost lahko prisposobljala Janovi krinki, koje jeden obraz gleda v preteklost, drugi pa v negotovo prihodnost. Blagor tistemu, komur v spominu, ogledalu njegove preteklosti, odseva prijazen obraz, znamenje jeklenega značaja, znak pravega človekoljubja. On pač lahko zložno počiva v senci plodonosnega drevesa in uživa v poznih dnevih, kar je v prejšnjih sejal, ker dovršil je, kar mu je bilo izročeno.

Koga imam pač v mislih? No, to ni težko uganiti. Pred kratkim vzel je slovo od učiteljskega stanu ravnatelj, blagorodni gospod Andrej Praprotnik ter stopil v pokoj.

S ponosno samosvestjo in veselo zadovoljnostjo sme se g. ravnatelj ozirati na svojo preteklost, kajti sedanja doba ne premore v učiteljskem stanu moža, koji bi imel toliko zaslug za slovensko ljudsko šolstvo in za probuditev slovenskega učiteljstva, kakor baš g. Andrej Praprotnik. Sam presvetli cesar je spoznal njegove zasluge za slovensko šolstvo ter mu podelil za to zlat križec s krono za zasluge in ob priliki njegovega upokojenja je pa dobil častni naslov ravnatelja.

Že to, da je ustanovil slovenski šolski list „Učiteljskega Tovariša“, koji je v zelo viharnih in Slovencem hudih časih neustrašljivo branil pravice in čast slovenskega šolstva in učiteljstva — že to je velika zasluga gosp. Andreja Praprotnika, zaradi koje bode ostalo njegovo ime zapisano z zlatimi pismeni v zgodovini slovenskega šolstva.

Preokorno je moje pero, da bi zamoglo napisati vse njegove zasluge na slovenskem šolskem polju; zato sem bil prav vesel vesti, da namerava mnogozaslužni sotrudnik „Tovarišev“, prečastiti gospod profesor J. Marn popisati vse njegovo delovanje.

Moja in gotovo tudi vsega slovenskega učiteljstva iskrena želja je, da bi ljubi Bog utrdil njegovo zdravje da bi zasluženi pokoj še mnogo mnogo let užival v senci plodonosnega drevesa ter užival v poznih dnevih, kar je v prejšnjih sejal, ker dovršil je, kar mu je bilo izročeno. Blagor mu! Če sploh komu gotovo gosp. Andreju Praprotniku v spominu odseva prijazen obraz, znamenje neupogljivega značaja, znak blagega človekoljubja.

Vse njegovo vzgledno dolovanje bodi pa v spodbuj in v očitjanje tistim slovenskim sinovom, ki po masnih službah hrepeneči, zatajujejo samega sebe ter teptajo z nogami spomine svoje mladosti.

Jakob Dimnik — Postojina.

Iz postojnskega okraja 14. kimovca 1890. († Alojzij Lavrenčič). Že v drugič posegla je neusmiljena Morana letošnje šolsko leto med učiteljstvo našega okraja. Pred kratkim izbrala si je v žrtev g. Viktorja Čudna, učitelja v Šturiji in v 5. dan kimovca stegnila je pa svoji košeni roki po g. Alojziju Lavrenčiču, nadučitelju v Št. Vidu nad Vipavo. Porodil se je pokojnik v Vrhpolji pri Vipavi l. 1860. Ljudsko šolo je obiskoval v Vipavi, v Gorici pa spodnjo realko. Potem je vstopil v učiteljske v Ljubljani ter isto l. 1879. s prav dobrim uspehom dovršil. Ves čas svojega učiteljevanja je služboval v postojnskem okraju in sicer na Slapu, v Vipavi in v Št. Vidu. Kal bolezní je imel pokojnik že kot dijak v sebi in da se je tako dolgo vzdržal, pomagalo mu je njegovo pošteno in solidno življenje. Letošnje leto je pa jel očividno hirati. To je tudi čutil sam; zato je prosil dopusta ter se podal na svoj dom v Vrhpolje, kjer je v naročji svoje žene in neprekrbljene jednoletne hčerke mirno v Gospodu zaspal. Kako je bil pokojnik priljubljen pri ljudstvu, pokazal je najbolj njegov pogreb v 7. dan t. m. Stari ljudje pripovedujejo, da tacega še ni bilo v Vrhpolji. Tu si videl zbrano vso duhovščino in tudi vso svetno inteligenco iz cele Vipavske doline. Tudi njegovi tovariši kolikor nas je izvedelo še o pravem času za njegov pogreb, prihiteli smo v velikem številu skazati mu zadnjo čast. Pred hišo in na grobu smo mu zapeli združeni z vipavskim, goškim in šturjskim pevskim zborom tri pesmi. Z rosnim očesom in žalostnim srcem smo stali na grobu tovariša — in prijatelja nas vseh. Pravim nas vseh, kar nas je bilo pri pogrebu. V očeh nedolžnih otročičev in že odraslih njegovih učencev igrale so britke solze, koje so jasno pričale, kako rad bi vsakdo svojemu ljubljenemu učitelju v roko segel,

koja ga je tako lepo vodila! In sploh, kamorkoli sem se ozrl, staro in mlado, bogato in ubogo, vse je žalovalo na grobu blagega Alojzija. Da, on je bil učitelj v pravem pomenu besede. Vedno je bil priden delavec na mestu, kojega mu je Bog odločil; zvesto je izpolnjeval dolžnosti svoje, bil je prijatelj omike in napredka in prijatelj mladine, kojoj je prav po očetovsko ljubil; pokojnik je bil tudi čist značaj, kakor malo taci. V najboljši harmoniji je živel vedno s svojimi občani in prav zato je bil tudi povsod tako zelo priljubljen, tembolj ker je tudi v šoli tako vestno izpolnjeval dolžnosti svoje.

Pač sme s ponosom zreti iz rajskih višav na svoje delo na zemlji in svetu, koji učiteljem čestokrat s trnjen postilja, sme z veseljem zadovoljstvom reči: „z Bogom!“, ker dovršil je vse prav dobro, kar mu je bilo izročeno. Blagi pokojnik je poznal svoj poklic skozi in skozi, zato ni poučeval le v šoli med štirimi stenami, ampak je kot pravi vzgojitelj tudi izven šolskega časa malim in odraslim vedno z dobrimi sveti in tudi v dejanji pomagal, kolikor je le mogel. Zato si je pridobil povsod, kjer je služboval, razven otroških src tudi srca starišev in družih odraslih ljudi. Najboljši dokaz temu je bil njegov veličasten pogreb.

Ljubi prijatelj, zapustil si svoje tovariše, učence, svojo ljubo ženo in hčerko, svoje ljube roditelje, brate in sestro, zapustil si nas za toliko časa, da se zopet vidimo nad zvezdami — in če se pa sedaj iz nebesnih višin doli na nas ozreš, smeš pač z veseljem obrazom reči: „Nisem zastoj živeli; mrtev sem sicer, a vender nisem umrl!“

Neizvenljiv ostane tvoj spomin vsem, koji smo te poznali in koji čakamo veselega dne, da se zopet snidemo s tabo, dragi Lojze! In s tem se poslovljamo od tebe. „V miru počivaj!“ kličejo za tabo tvoji tovariši, tvoja zapuščena vdova in hčerka, tvoji roditelji, bratje in sestra in tvoj zvest prijatelj

Jakob Dimnik — Postojina.

Iz novomeškega okraja. (Konferencija.) Našo letošnje učiteljsko skupščino smo imeli v dan 13. vel. srpana v risalnici novomeške gimnazije s sledečim dnevnim redom: 1. Imenovanje predsednikovega namestnika in volitev dveh zapisnikarjev. 2. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika o stanji šolstva. 3. Risanje v ljudski šoli. (Metodična obravnava na vseh stopinjah.) Poročevalca gg. J. Perko in J. Schober. 4. Kako bi se v novomeškem okraju šolsko obiskovanje zboljšalo? (Za vsak sodnijski okraj odloči srečka poročevalca izmed učiteljev istega okraja.) 5. Poročilo knjižničnega odbora o stanji in nakupu knjig. 6. Volitev a) stalnega, b) knjižničnega odbora. 7. Samostalni nasveti.

Točno ob 9. uri otvoril je g. nadzornik ravnatelj And. Senekovič skupščino pozdravljajoč vse došle gg. učitelje in ggdč. učiteljice in izražujoč željo, naj bi se vršilo to zborovanje v lepej slogi in v prospah učiteljstva itd. Za svojega namestnika si izvolil g. J.

Franketa, nadučitelja iz Šentpetra. Zapisnikarjema sta izvoljena z vsklikom g. F. Pehani iz Trebnjega in gdc. Sajovec iz Mirne.

Naj sledi tu prav na kratko nekoliko o poročilu g. nadzornika, kateri najprvo omenja o izpremembah učiteljstva na tukajšnjih šolah. Tako je dobil nadučiteljsko mesto v Črmošnjicah g. Judnič iz Valte Vasi in na njegovo mesto je prišel g. Šribar iz Gor. Sušice, na slednje mesto pa g. Jazbec iz Št. Petra. Na Mirno je prišla gdc. Sajovec in v Mirnopeč gospa Končičija. G. Vrančič iz Zagradca je odšel. Sedaj so pa še 3 učiteljska mesta izpraznjena.

Po tem poročilu prestopi g. predsednik na nove ukaze, ter ponavlja le važnejše, ker so jih itak vodstva večino v prepisih dobila. Tako so važnejši ministerški ukazi oni, ki govoré o gojitvi cerkvenega petja, dalje o knjigah „Družbe sv. Cirila in Metoda“. Potem imamo ukaz, kateri dovoljuje v naših šolah le „Kratki katekizem v vprašanjih in odgovorih“ rabiti. Pri tem nas je g. nadzornik opozoril, naj vodstva pazijo na to, da se v šoli rabijo le dovoljene knjige.

Za tem je prišel na vrsto statističen pregled iz katerega posnamem: V našem šolskem okraju je bilo za vsakdanjo šolo godnih otrok 6486. Javne šole je obiskovalo 4905 otrok, privatne šole pa 336 otrok. Višje šole je obiskovalo ali doma poučevanih bilo 34 otrok. Telesno ali duševno pohabljenih je bilo 56 otrok. V 7. in 8. letu je bilo brez pouka 579 otrok. Normalno razvitih brez pouka je bilo 567 otrok. Za ponavljalno šolo je bilo godnih 1690 otrok, a obiskujočih le 1131 otrok. Šol je bilo 30 javnih, 1 za silo in 2 privatni s pravico javnosti. Razredov je bilo 48. Na vsak razred vsakdanje šole pride 135 otrok in ponavljalne šole 35,2 otrok, skupno torej na vsak razred 170,5 otrok, kar pač dosti razločno kaže, da imamo še mnogo premalo šol in razredov.

(Dalje prih.)

Iz Nürnberga 18. kimovca. (V risarski izložbi.) V prvem obrtnem mestu Bavarske in rojstvenem kraju slavnega nemškega slikarja Albrechta Dürerja je od dné 15. do 30. t. m. v obrtnem muzeji otvorenja izložba obrtnih, strokovnih in nadaljevalnih bavarskih šol. Na razstavi je udeleženi 116 šol in njih risarije so izložene v treh velikih dvoranah, v četrti dvorani so risarska učila, 77 raznih nemških tvrdk, v družih dveh stranskih dvoranah so pa razni leseni in kovinski izdelki (170) rokodelskih učencev. Izložba, gmotno podpirana od bavarskega ministerstva, ima namen pokazati pristno sliko sedanjega obrtnega risarskega pouka na Bavarskem ter spodbujati k daljnemu napredku.

Zastopana je tudi jedna višja obrtna šola in sicer hamburška (menda kot vzgledna), potem 15 strokovnih, 2 rokodelski, 1 ljudska (Mindelheimska), vse druge so pa obrtno-nadaljevalne in sicer je nekaj samostojnih, nekaj pa združenih z realkami. Dve strokovni šoli sta izložili tudi svoje lesene in lončene izdelke. Najboljši

izdelki rokodelskih učencev so se nagradili z namenom, da si dotičniki ogledajo izložbo in druge znamenitosti nürnberške.

Posebno se odlikujejo narisi strokovnih šol iz Nürnberga, Monakovega, Würzburga, Partenkirchena, Speyerja, Oberammergaua, potem rokodelske šole iz Mindelheima in nastopnih obrtno-nadaljevalnih šol:

Nürnberg, Fürth, Partenkirchen, Erlangen, Weissenburg, Mindelheim, Zweibrücken, Rosenheim, Neumarkt, Staubing, Berchtesgaden, Pfarrkirchen, Ansbach, Bamberg, Wunsiedel, Hersbruck, Dürkheim, Neustadt, Passau.

Več o tej izložbi poročim kasneje na drugem mestu. —z—

Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

I.

Direktorij je poslal sledečo prošnjo visokemu deželnemu odboru Kranjskem:

Visoki deželni odbor!

Učiteljstvo kranjsko je želno pričakovalo 1. dan 1891, l., s katerim dnevom so imele v veljavo stopiti plače, kakor jih je sklenil deželni zbor kranjski dne 15. listopada 1889. l.; ker gmotno stanje kranjskih učiteljev je zares tako slabo, da je z veseljem in hvaležno pozdravljalo načrt zakona, kateri je imel izboljšati uborne učiteljske plače. Vest, da načrt ni dobil Najvišjega potrdila, zadela je vse kranjsko učiteljstvo jako nemilo, in širi se občna bojazen, da je uredba učiteljskih plač preložena najmanj na jedno leto. Udano podpisani direktorij zaveze, kateri je nalog zastopati tudi gmotne razmere vseh slovenskih učiteljev, obrača se o tej stvari zaupno do visokega deželnega odbora, kateri bode gotovo našel primerna sredstva in pota, da se vendar uresničijo nade kranjskega učiteljstva z dnevom 1. prosinca 1891. l.

Pri tej priliki dovoljuje si udano podpisani direktorij obračati pozornost visokega deželnega odbora na § 4. zakonskega načrta, bi li ne bilo umestno, ta paragraf nekoliko predrugačiti. V misli sta direktoriju sledeči dve točki:

1. V § 4. zakonskega načrta se pravi, da imajo učitelji pravico do službeno-starostnih doklad, ki so službovali „z dobrim uspehom“. Ta dostavek je jako raztegljiv in lahko se uporabi proti učiteljem na jako občutljiv način. Posebno bi bil ta dostavek na veliko kvar narodni stvari, če bi prišla zopet na krmilo nasprotna stranka. Starostna doklada delila bi se le učiteljem, ki bi zlorabljuje svoj vzvišeni poklic hlapčevali sovražnikom naroda. Imamo v tej stvari že dosta prebitkih izkušenj. Proti učitelju, ki ne izpolnjuje svojih dolžnostij, imajo šolske oblasti itak na razpolaganje §§ 46. in 47. deželnega zakona z dne 29. mal. travna 1873., s katerima se mu lahko odreče vsaka doklada, seveda po dovršeni disciplinarni preskavi. Ako je učitelj pet let služboval ter se ni ničesar pregrešil, kar bi utegnulo disciplinarne posledke imeti, in je vrh tega še tako poučeval, da se smatra za sposobnega za daljni pouk, tedaj mu gre petletna doklada; če se pa ne smatra za sposobnega, tedaj pa naj gre v pokoj. Udano podpisani direktorij torej prosi, naj predlaga visoki deželni odbor, da se izpusti

v § 4. dostavek „z dobrim uspehom“; če bi pa to ne bilo mogoče, naj se vsaj vzprejme dostavek „kakšna službeno-starostna doklada sme se le odreči vsled disciplinarne razsodbe po dovršenem disciplinarnem postopanju“.

2. Druga točka, o kateri podpisani direktorij sodi, da jo je treba pojasniti, je dostavek „štetev vsakega sledečega petletja se ravna po prejšnjem“. Ta dostavek je nejasen in se lahko razlaga na dva, jako različna načina. Lahko se namreč razlaga tako, da se šteje petletje za drugo doklado od dneva podelitve prve doklade, petletje za tretjo doklado od dneva podelitve druge i. t. d., kakor že sedaj nekateri šolski sveti § 30. zakona z dne 29. mal. travna 1873. l. razlagajo; razlaga se pa lahko tudi tako, da se ravna štetev drugega petletja od dneva, ko se je začelo šteti prvo petletje, ne oziraje se na to, je li učitelj dobil tudi prvo starostno doklado s prvim dnevom šestega leta; tretje petletje ravna se po dnevu, ko se je začelo šteti drugo i. t. d., tako da daje desetletna službena doba pravico do druge službeno-starostne doklade, petnajstletna do tretje i. t. d., službena doba vsikdar računjena od prve stalne umestitve.

Prvo razlaganje ima v sebi veliko krivico, katero si dovoljuje udano podpisani direktorij na dveh mogočih slučajih razjasniti.

a) Učitelj bi se bil pregrešil in bi bil dobil radi tega še le 9. leto prvo službeno doklado. Učitelj je bil torej kaznovan tri leta, namreč 6., 7. in 8. leto, za učitelja precej občutljiva kazen, ki znaša pri ljudskemu učitelju 120 gld. Ako se šteje petletje za drugo službeno-starostno doklado od dneva podelitve pete doklade, dobil bode drugo doklado še le 14. leto; učitelj je zopet za 120 gld. kaznovan, ker v normalnih razmerah bi užival drugo doklado že 11., 12. in 13. leto; to kaznovanje ponavlja se lahko pri vsaki službeni dokladi, in lahko se prigodi, da mora trpeti učitelj kazen šestkrat, to pa za jeden in isti prestopok. Kaj takega pa vendar ne bode določil postavodajalec!

b) Še do večjega protislovja pridemo, ako si mislimo sledeči mogoči slučaj:

Po § 47. postave z dne 29. mal. travna 1873. l. se more učitelju kaka določena doklada po službenih letih popolnoma odreči. Recimo, učitelju se je popolnoma odrekla prva službena doklada. Ako se razlaga navedeni stavek na prvi mogoči način, ne izgubi revež,